Skjerpede krav til klima og miljø i offentlige kontrakter

Bjørn Kummeneje
Seniorrådgiver bærekraftige anskaffelser bygg, anlegg og eiendom
03.11.2026

Direktoratet
for forvaltning og
økonomistyring

Bjørn Kummeneje

- Mer enn 20 år som prosjektleder tidligfase bygg- og anlegg
- Ansatt i DFØ, avdeling for bærekraftige og innovative anskaffelser
- Seniorrådgiver bygg, anlegg og eiendom
- Leder av to standardiseringskomiteer
  - utslippsfrie bygge- og anleggsplasser
  - klimagassberegninger for infrastruktur
- bjorn.kummeneje@dfo.no
- 97 54 45 49

DFØ er statens fagorgan for innkjøp

- DFØ har som hovedmål at **«Offentleg sektor gjer effektive og innovative innkjøp som bidrar til å fremje grøn omstilling og berekraftig utvikling».**

850
MRD NOK

dfø

Agenda

Klima og miljøkrav

Nytt regelverk + BAE

Fornyelse anskaffelser.no

Offentlig anskaffelser er komplisert

og står ofte ikke i forhold til tilgjengelig tid og kompetanse

dfø

FOA § 7-9 skal legge til rette for det grønne skiftet

- *Norge skal mer enn halvere utslippene innen 2030. For å få til det må vi **spille på lag med næringslivet** og ta i bruk alle gode virkemidler.*

- ***Bedriftene jeg møter rundt omkring i landet ønsker å konkurrere på strengere klima- og miljøkrav.** Det har regjeringen lyttet til. Målet er at hver skattekrone som brukes på offentlige innkjøp skal bidra til det grønne skiftet, sier næringsminister Jan Christian Vestre.*

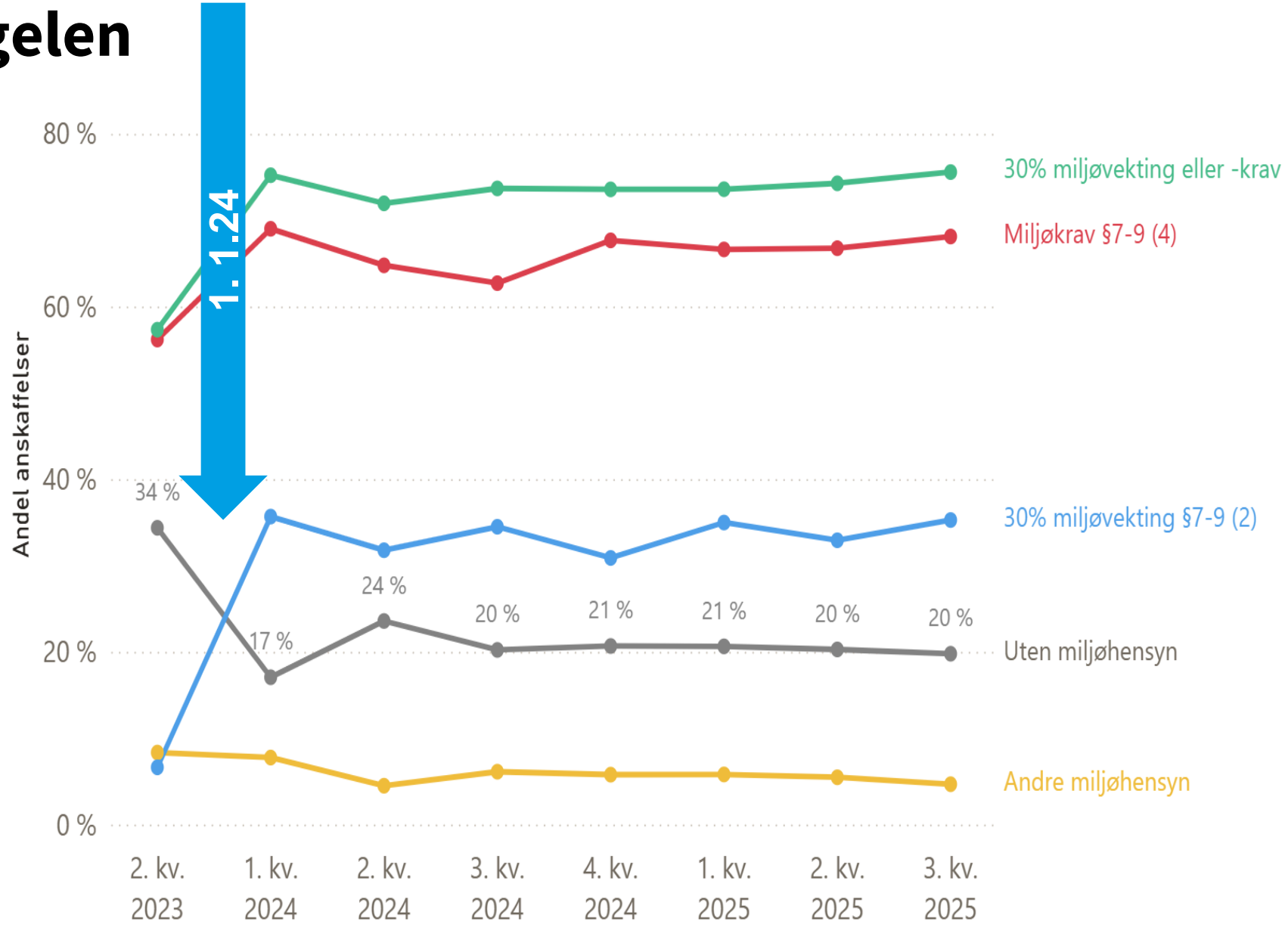

Utdrag av pressemeldingen ved fremlegging av ny ordlyd i § 7-9, august 2023 (min markering)

dfø

Effekt av 30% regelen

- Økning i miljøvekting og miljøkrav
- Reduksjon i andre klima- og miljøhensyn
- Reduksjon i anskaffelser uten klima- og miljøhensyn

Anskaffelsesprisen 2024

Statens vegvesen

fikk prisen for å ha beregnet en markedspris for CO2-kutt i asfaltkontrakter, noe som har redusert utslippene fra asfaltproduksjonen med 47 % siden 2020

ANBUD365
Holder deg oppdatert om offentlige anskaffelser

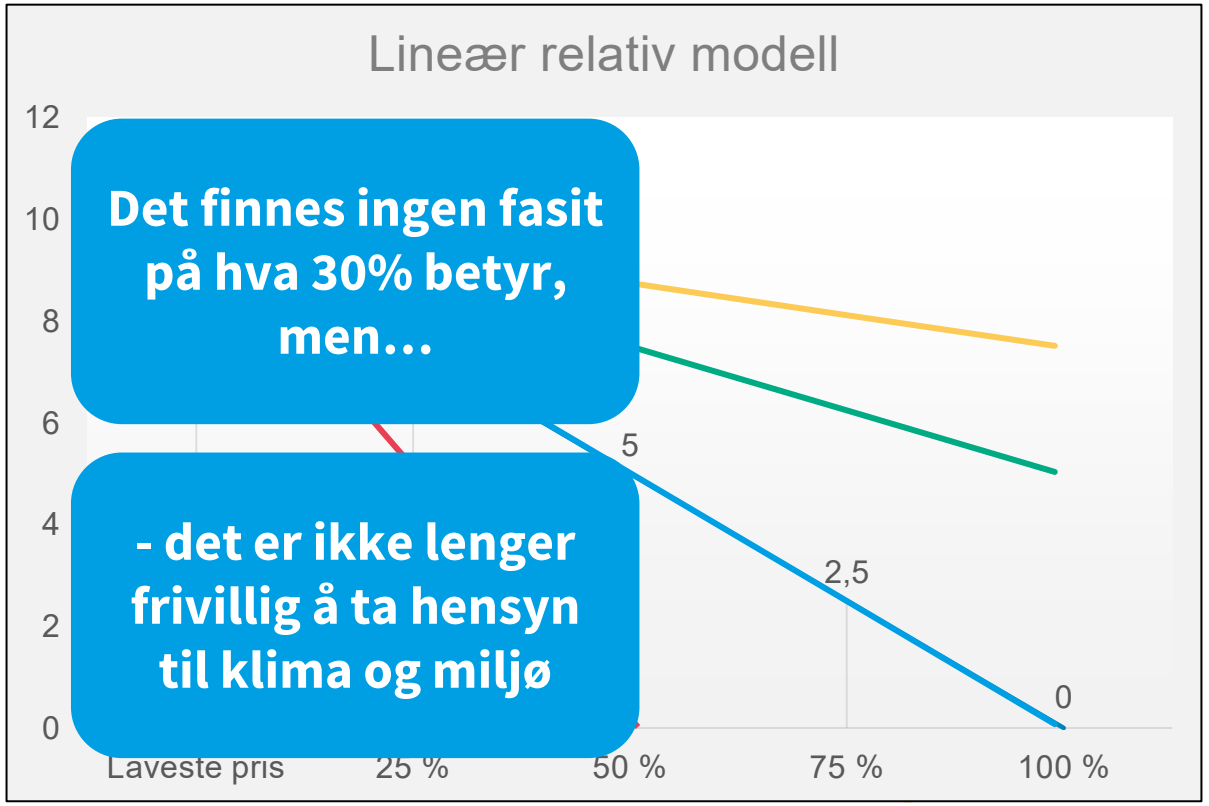

Statens Vegvesen og Trondheim kommune ble begge tildelt anskaffelsesprisen for 2024 i dag foran 600 deltagere på DFØs anskaffelseskonferanse i Oslo. På bildet fra venstre: Marit Holter-Sørensen, DFØ, Thor Asbjørn Lunås, Statens Vegvesen, Petter Wibe Nerbye, Trondheim kommune og Hilde Singsaas, DFØ (foto: DFØ).

Statens vegvesen og Trondheim kommune kapret årets anskaffelsespris

30 % - av hva?

- Av kontraktsverdien?
- Av laveste pris?
- Vekting innebærer betalingsvilje
- Hva med påslags- og fratrekksmodeller?

Se presentasjon om evalueringsmodeller i opptak av lansering av ny veileder

Les om evaluering i vedlegg 1 til DFØs veileder og om prissetting av kvalitet som evalueringsmodell på anskaffelser.no

Norsk asfalt er i miljøvennleg verdsklasse: – Eit forbilde for andre, meiner forskar

Asfaltbransjen har allereie nådd 2030-måla om å kutte 55 prosent av sine miljøutslepp.

Synnøve Sundby Fallmyr
Journalist

Monica White Martinsen
Journalist

Vi rapporterer frå **Bodø**

Publisert 4. juli 2025 kl. 08:07
Oppdatert 4. juli 2025 kl. 09:35

dfø

Bruk av EPD

- EPD - Environmental Product Declaration
- Utprøvd for asfaltkontrakter med godt resultat
- Metoden kan tilpasses andre kontrakter der ytelsen eller varen kan dokumenteres med en EPD
- Se EPD-norge.no for mer informasjon

EPD må være ihht ISO 14025. For "Construction materials" må også EPD være ihht EN15804. Andre produktgrupper kan ha andre standarder som mandatory/option

EPD må være publisert av en EPD Program Operatør. Et tips er om EPD Program Operatør er medlem av ECO Platform.

EPD må være 3 parts verifisert

EPD må være gyldig. Har normalt en varighet på 5 år.

Hvordan bruke EPD som grunnlag for å vekte klima- og miljø i anleggsanskaffelser?

19. januar 2024 av Cecilie Endresen

Her finner du "oppskriften" og "beste praksis" på bruk av metoden/klimakalkulatoren.

Det kan være utfordrende å vite hvordan man best kan imøtekomme 30% kravet til klima- og miljø i anleggsanskaffelser.

Siden 2002 har Statens Vegvesen, i samarbeid med EBA og entreprenørene, sett på hvordan utforme kontraktene på asfaltområdet, sånn at det skal lønne seg for både tilbydere å være miljøforbilde, samtidig som oppdragsgiver får optimalisert reduksjonen av CO2-utslipp.

Ved å etterspørre EPD (Environmental Product Declaration; miljøprofilen på et produkt hvor produksjon av råvarer, transport, produksjon av asfalt og utlegging inngår) blir det synlig hvor mange kg CO2 som slippes ut i en kontrakt, og oppdragsgiver kan vekte til fordel for tilbyder med lavest CO2-utslipp.

Tildelingskriterium: Asfalt med lavt klimaavtrykk

Tilbud premieres for ferdig utlagt asfalt med lavest Co2-utslipp

- Det skal leveres EPD i henhold til NS-EN 15804+A2:2019 for hver massetype på de punkt som er beskrevet i konkurransegrunnlaget
- Leverandøren som leverer asfalten med det laveste CO2-utslippet får ikke påslag i tilbudssummen. De som slipper ut mer får et kronepåslag per kg CO2-ekvivalenter (7,50 kr for 2024).

LUP - webinar 19.02.204

Entreprenør	EPD	Totalt utslipp	Påslag
A	50 kg CO2eq/tonn asfalt	500.000 kg CO2eq	0 (lavest utslipp)
B	60 kg CO2eq/tonn asfalt	600.000 kg CO2eq	**750 000 kr** (600.000-500.000) = 100.000 kg/CO2eq * 7,50 kr/kg CO2eq

Poengmodell: Utfallet er avhengig av laveste pris

Tilbud	Kvalitetspoeng
A	3,5
B	7
C	8,4

1

Tilbud	Kvalitetspoeng	Pris	Prispoeng	Sum
A	3,5	20 MNOK	10	13,5
B	7	24 MNOK	8	15
C	8,4	27 MNOK	6,5	14,9

Laveste pris gis 10 poeng

Med 20 mill som laveste pris vinner tilbud B

2

Tilbud	Kvalitetspoeng	Pris	Prispoeng	Sum
A	3,5	23 MNOK	10	13,5
B	7	24 MNOK	9,6	16,6
C	8,4	27 MNOK	8,3	16,7

Med 23 mill som laveste pris vinner tilbud C

dfø

Standardiserte minimumskrav nullutslippsmaskiner

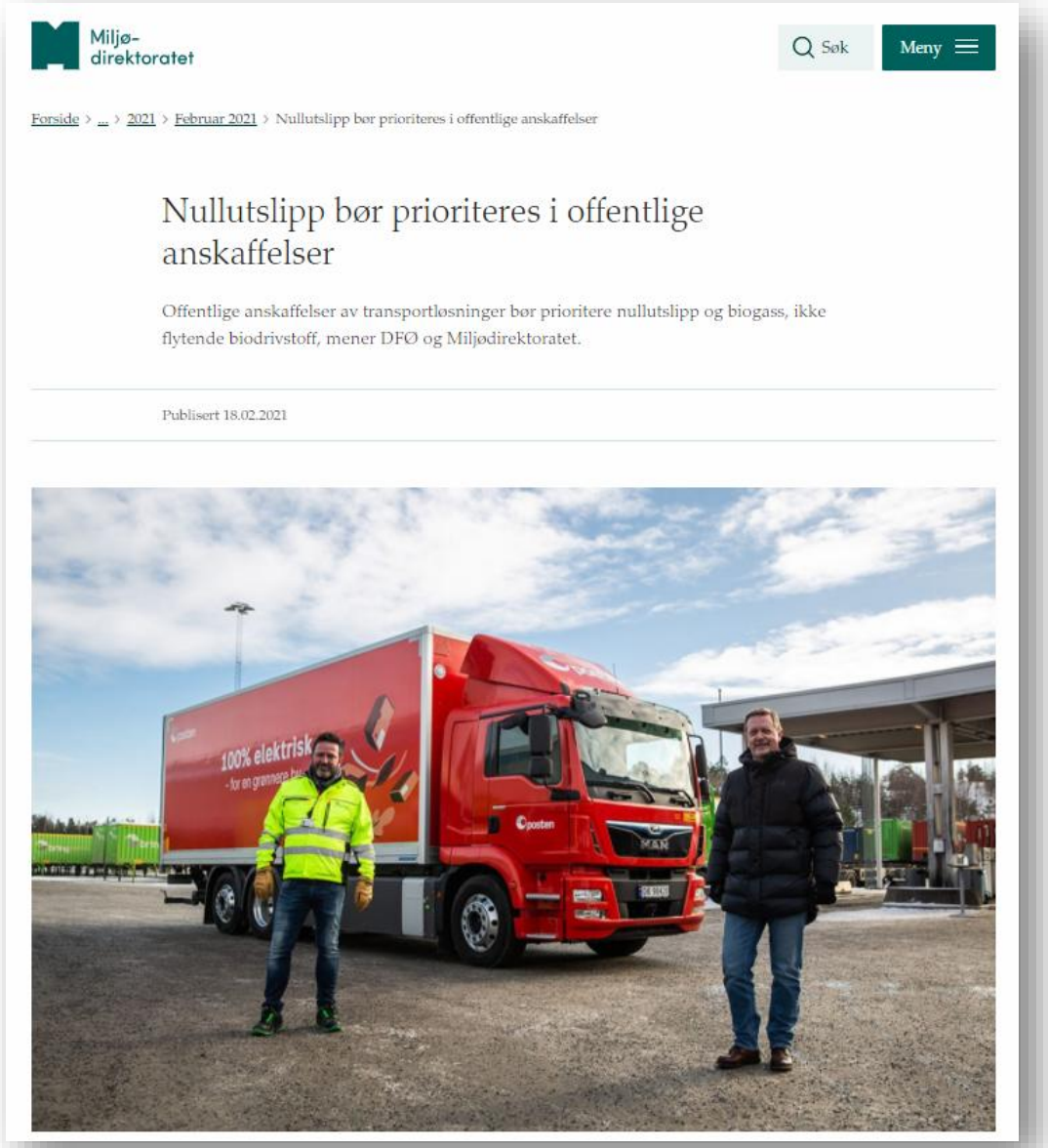
- Startet med anmodningsvedtak i Stortinget desember 2021
- Utredet i to trinn
  - Alternative innretninger
  - To nivåer 5% eller 10% av energibruken
  - Opptrapping hvert 2. år
  - Samfunnsøkonomiske virkninger
  - Privatøkonomiske virkninger
- Forslag til forskrift levert til KLD 11. april 2025
- Høring fra 12. mai – 12. august 2026

Nullutslipp bør prioriteres i offentlige anskaffelser

- Ved å rendyrke omsetningskravet som virkemiddel for flytende biodrivstoff, legges det bedre til rette for at offentlige anskaffelser kan bidra til raskere innfasing av nullutslipp og biogass, som er viktig for omstillingen av transportsektoren, sier avdelingsdirektør Siri Sorteberg i Miljødirektoratet.

Anbefaling fra Miljødirektoratet og Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) 16.02.2021 er en oppfølging av brev fra Oslo kommune m.fl. 21.12.2020

Agenda

Klima og miljøkrav

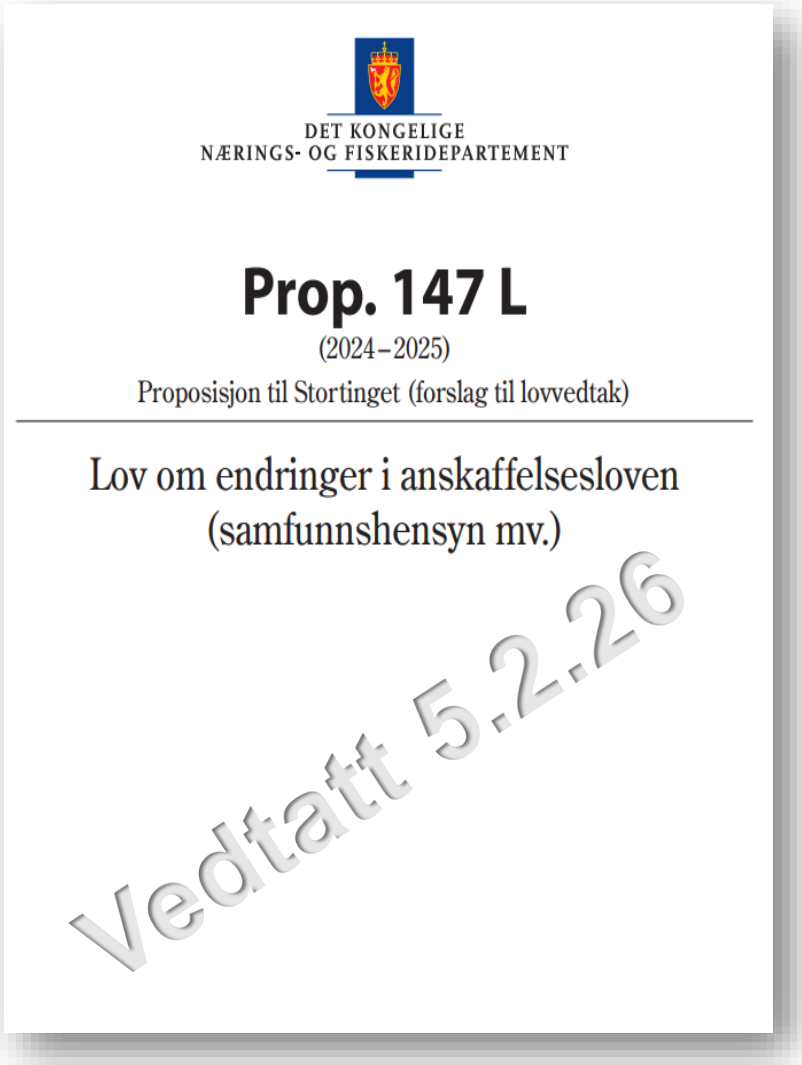
Nytt regelverk + BAE

Fornyelse anskaffelser.no

Vi fikk ikke en helt ny lov men …

Noen poenger for BA-anskaffelser

- Formålsparagrafen
- 15 ulike samfunnshensyn
- 30 % vekting av klima- og miljø justeres
- Egne regler for forsyningssektoren

§ 1 *Formål*

Formålet med loven er å fremme effektiv og bærekraftig bruk av samfunnets ressurser.
Med bærekraftig menes økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft.
Loven skal også bidra til at det offentlige ivaretar sikkerhets- og beredskapshensyn og opptrer på en tillitvekkende måte.

Bærekraft

§ 5a Plikt til å ha anskaffelsesstrategi og -rutiner

- Oppdragsgiver skal ha en anskaffelsesstrategi for å ivareta de samfunns-hensynene i §§ 5b til 5p som er relevante for oppdragsgivers virksomhet. Strategien skal være offentlig tilgjengelig.
- Oppdragsgiver skal ha egnede rutiner for å ivareta de samfunnshensynene i §§ 5b til 5p som er relevante for oppdragsgivers virksomhet.

- § 5b Klima- og miljøhensyn
- § 5c Standardiserte minimumskrav og -kriterier om klima og miljø
- § 5d Sikkerhet og beredskap
- § 5e Kontraktsvilkår om lønns- og arbeidsvilkår
- § 5f Kontraktsvilkår om lønns- og arbeidsvilkår i bygge-, anleggs-, og renholdskontrakter
- § 5g Kontraktsvilkår om betaling av lønn og annen godtgjørelse via bank eller annet foretak med rett til å drive betalingsformidling
- § 5h Kontraktsvilkår om bruk av lærlinger
- § 5i Krav til kontroll [av 5e, 5f, 5g og 5h]
- § 5j Tilsyn med krav til lønns- og arbeidsvilkår
- § 5k Kontraktsvilkår om begrensning i antall ledd i leverandørkjeden
- § 5l Dokumentasjon av skatte- og avgiftsmessige forhold
- § 5m Menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold
- § 5n Universell utforming
- § 5o Innovasjon
- § 5p Krav om sanksjoner for brudd på kontraktsvilkår om samfunnshensyn

dfø

§ 5a Plikt til å ha anskaffelsesstrategi og -rutiner

- Oppdragsgiver skal ha en anskaffelsesstrategi for å ivareta de samfunns-hensynene i §§ 5b til 5p som er relevante for oppdragsgivers virksomhet. Strategien skal være offentlig tilgjengelig.
- Oppdragsgiver skal ha egnede rutiner for å ivareta de samfunnshensynene i §§ 5b til 5p som er relevante for oppdragsgivers virksomhet.

- § 5b Klima- og miljøhensyn
- § 5c Standardiserte minimumskrav og -kriterier om klima og miljø
- § 5d Sikkerhet og beredskap
- **§ 5e Kontraktsvilkår om lønns- og arbeidsvilkår**
- **§ 5f Kontraktsvilkår om lønns- og arbeidsvilkår i bygge-, anleggs-, og renholdskontrakter**
- **§ 5g Kontraktsvilkår om betaling av lønn og annen godtgjørelse via bank eller annet foretak med rett til å drive betalingsformidling**
- **§ 5h Kontraktsvilkår om bruk av lærlinger**
- **§ 5i Krav til kontroll [av 5e, 5f, 5g og 5h]**
- § 5j Tilsyn med krav til lønns- og arbeidsvilkår
- **§ 5k Kontraktsvilkår om begrensning i antall ledd i leverandørkjeden**
- **§ 5l Dokumentasjon av skatte- og avgiftsmessige forhold**
- § 5m Menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold
- § 5n Universell utforming
- § 5o Innovasjon
- § 5p Krav om sanksjoner for brudd på kontraktsvilkår om samfunnshensyn

fet = tydelig formulering om at det gjelder bygg- og anleggskontrakter

dfø

Forsyningssektoren er unntatt fra store deler av §5

- *«Bestemmelsene om samfunnshensyn i §§ 5a, 5b, 5c, 5e, 5f, 5g, 5h, 5i, 5j, 5k og 5l gjelder ikke for forsynings- eller konsesjonskontrakter»*

- ~~§ 5a Plikt til å ha anskaffelsesstrategi og -rutiner~~
- ~~§ 5b Klima- og miljøhensyn~~
- ~~§ 5c Standardiserte minimumskrav og -kriterier om klima og miljø~~
- § 5d Sikkerhet og beredskap
- ~~§ 5e Kontraktsvilkår om lønns- og arbeidsvilkår~~
- ~~§ 5f Kontraktsvilkår om lønns- og arbeidsvilkår i bygge-, anleggs-, og renholdskontrakter~~
- ~~§ 5g Kontraktsvilkår om betaling av lønn og annen godtgjørelse via bank eller annet foretak med rett til å drive betalingsformidling~~
- ~~§ 5h Kontraktsvilkår om bruk av lærlinger~~
- ~~§ 5i Krav til kontroll~~
- ~~§ 5j Tilsyn med krav til lønns- og arbeidsvilkår~~
- ~~§ 5k Kontraktsvilkår om begrensning i antall ledd i leverandørkjeden~~
- ~~§ 5l Dokumentasjon av skatte- og avgiftsmessige forhold~~
- § 5m Menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold
- § 5n Universell utforming
- § 5o Innovasjon
- § 5p Krav om sanksjoner for brudd på kontraktsvilkår om samfunnshensyn

dfø

Forsyningssektoren er unntatt fra store deler av §5

- *«Bestemmelsene om samfunnshensyn i §§ 5a, 5b, 5c, 5e, 5f, 5g, 5h, 5i, 5j, 5k og 5l gjelder ikke for forsynings- eller konsesjonskontrakter»*

- Men det er tatt inn en lik bestemmelse i forsyningsforskriftens §7-9

- ~~§ 5a Plikt til å ha anskaffelsesstrategi og -rutiner~~
- ~~§ 5b Klima- og miljøhensyn~~
- ~~§ 5c Standardiserte minimumskrav og -kriterier om klima og miljø~~
- § 5d Sikkerhet og beredskap
- ~~§ 5e Kontraktsvilkår om lønns- og arbeidsvilkår~~
- ~~§ 5f Kontraktsvilkår om lønns- og arbeidsvilkår i bygge-, anleggs-, og renholdskontrakter~~
- ~~§ 5g Kontraktsvilkår om betaling av lønn og annen godtgjørelse via bank eller annet foretak med rett til å drive betalingsformidling~~
- ~~§ 5h Kontraktsvilkår om bruk av lærlinger~~
- ~~§ 5i Krav til kontroll~~
- ~~§ 5j Tilsyn med krav til lønns- og arbeidsvilkår~~
- ~~§ 5k Kontraktsvilkår om begrensning i antall ledd i leverandørkjeden~~
- ~~§ 5l Dokumentasjon av skatte- og avgiftsmessige forhold~~
- § 5m Menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold
- § 5n Universell utforming
- § 5o Innovasjon
- § 5p Krav om sanksjoner for brudd på kontraktsvilkår om samfunnshensyn

FOA § 7-9. *Klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser*

(1) Krav og kriterier etter denne bestemmelsen skal ha som mål å redusere anskaffelsens samlede klimaavtrykk eller miljøbelastning.

(2) Oppdragsgiver skal vekte klima- og miljøhensyn med minimum tretti prosent.

(3) Der oppdragsgiver angir tildelingskriteriene i prioritert rekkefølge, bør klima- og miljøhensyn være blant de tre høyest prioriterte.

(4) Tildelingskriterier etter andre og tredje ledd kan erstattes med klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen, dersom det er klart at dette gir en bedre klima- og miljøeffekt og dette begrunnes i anskaffelsesdokumentene. Dersom oppdragsgiver ikke prioriterer i tråd med tredje ledd, skal det stilles klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen, og dette skal begrunnes i anskaffelsesdokumentene.

(5) Forpliktelsen til å stille krav eller kriterier etter denne bestemmelsen gjelder ikke dersom anskaffelsen etter sin art har et klimaavtrykk og en miljøbelastning som er uvesentlig og dette begrunnes i anskaffelsesdokumentene.

LOA § 5b Klima- og miljøhensyn – (og forsyningsforskriften §7-9)

1. Oppdragsgiver skal ta hensyn til klima og miljø i alle anskaffelser for å redusere anskaffelsens samlede klimaavtrykk og miljøbelastning.

2. I anskaffelser som er kunngjøringspliktige etter forskrifter fastsatt med hjemmel i denne loven, skal oppdragsgiver som vekter tildelingskriteriene vekte klima- og miljøhensyn med minimum tretti prosent.

   Hvis oppdragsgiver angir tildelingskriteriene i prioritert rekkefølge, skal klima- og miljøhensyn være blant de tre høyest prioriterte.

   Tildelingskriterier etter første og andre punktum kan erstattes eller kombineres med klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen, dersom ~~det er klart at~~ dette gir en bedre klima eller miljøeffekt. Dette skal begrunnes i anskaffelsesdokumentene.

3. Forpliktelsene etter første og andre ledd gjelder ikke dersom anskaffelsen etter sin art har et uvesentlig klimaavtrykk og miljøbelastning, eller dersom forpliktelsene går på bekostning av vesentlige interesser innenfor helse, sikkerhet eller beredskap. Dette skal begrunnes i anskaffelsesdokumentene.

Krav eller kriterier?

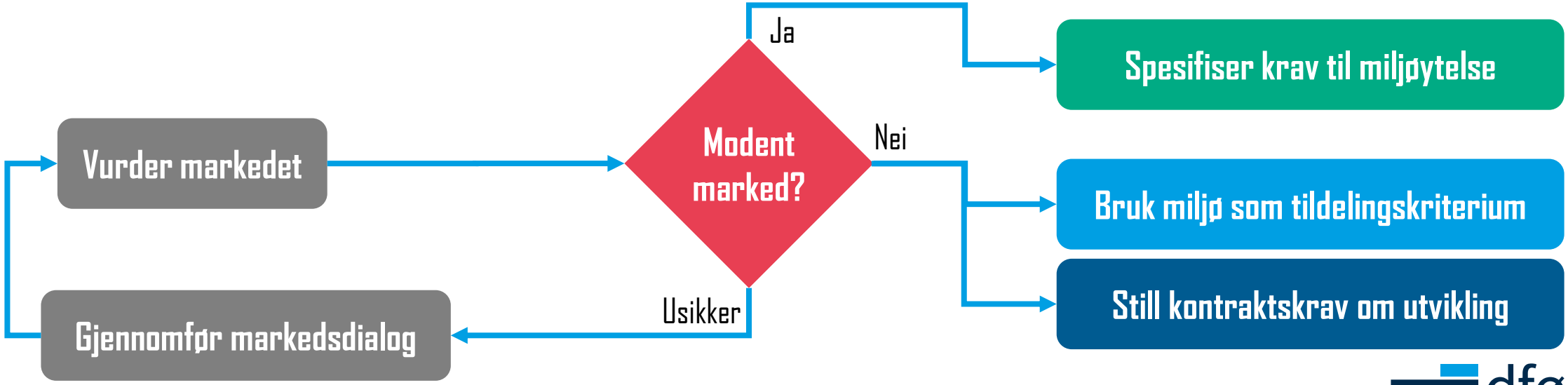
- Hvis markedet er modent

  → Still krav om hva du vil ha
- Hvis du er usikker om hva markedet kan levere

  → Gjennomfør en markedsdialog
- Hvis markedet er umodent

  → Bruk miljø som et tildelingskriterium

  → Still krav som må oppfylles i kontraktsperioden

dfø

Agenda

Klima og miljøkrav

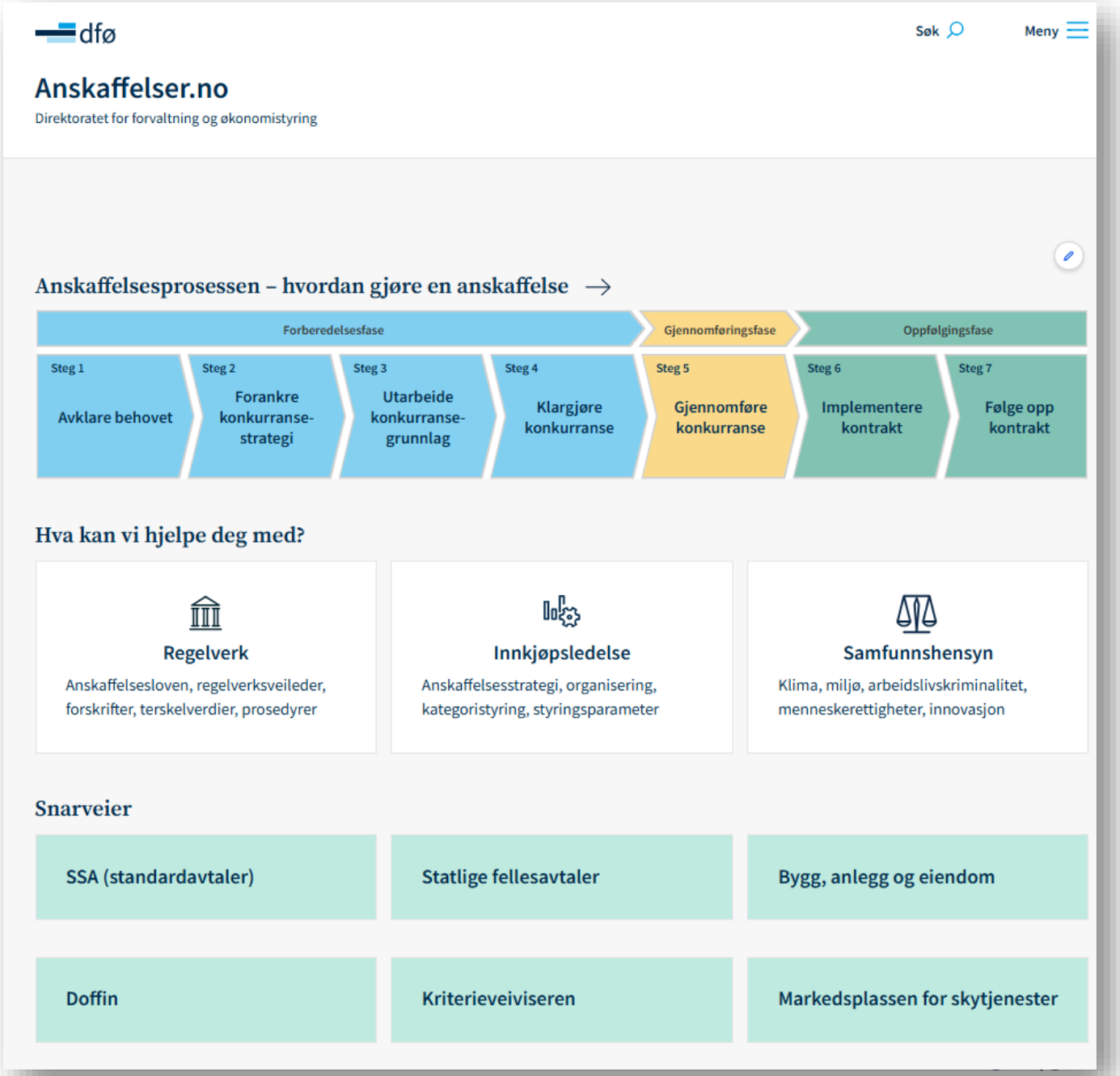
Nytt regelverk + BAE

Fornyelse anskaffelser.no

Anskaffelser.no er fornyet

- Enklere å finne fram
- Mer brukerorientert
- Og mer oppdatert

Ny prosessveiledning

Skal være forståelig for en som ikke har innkjøp som hovedjobb

Steg 3

Utarbeide konkurransegrunnlag

I dette steget starter arbeidet med å utarbeide konkurransegrunnlaget. Virksomhetens behov skal konkretiseres og arbeider med å utforme krav, kriterier og kontraktsvilkår starter

Før du begynner

Før du begynner dette steget skal du ha forankret strategiene hos ledelsen i virksomheten.

Hvem bør involveres i steg 3

Innkjøper
Utarbeider konkurransegrunnlag. Gjennomfører markedsdialog.

Behovseier
Bistår med faglige innspill til utarbeidelse av konkurransegrunnlag, kravspesifikasjoner, tildelingskriterier, kvalifikasjonskrav og kontraktsvilkår.

Fagspesialist
Bistår med sin spisskompetanse, ved behov.

Nyttige dokumenter

Ferdigstilles

Behovsbeskrivelse →

Velg prosedyre

Før du gjennomfører konkurransen i Steg 5, må du velge en anskaffelses-prosedyre.

Velg prosedyre fra liste

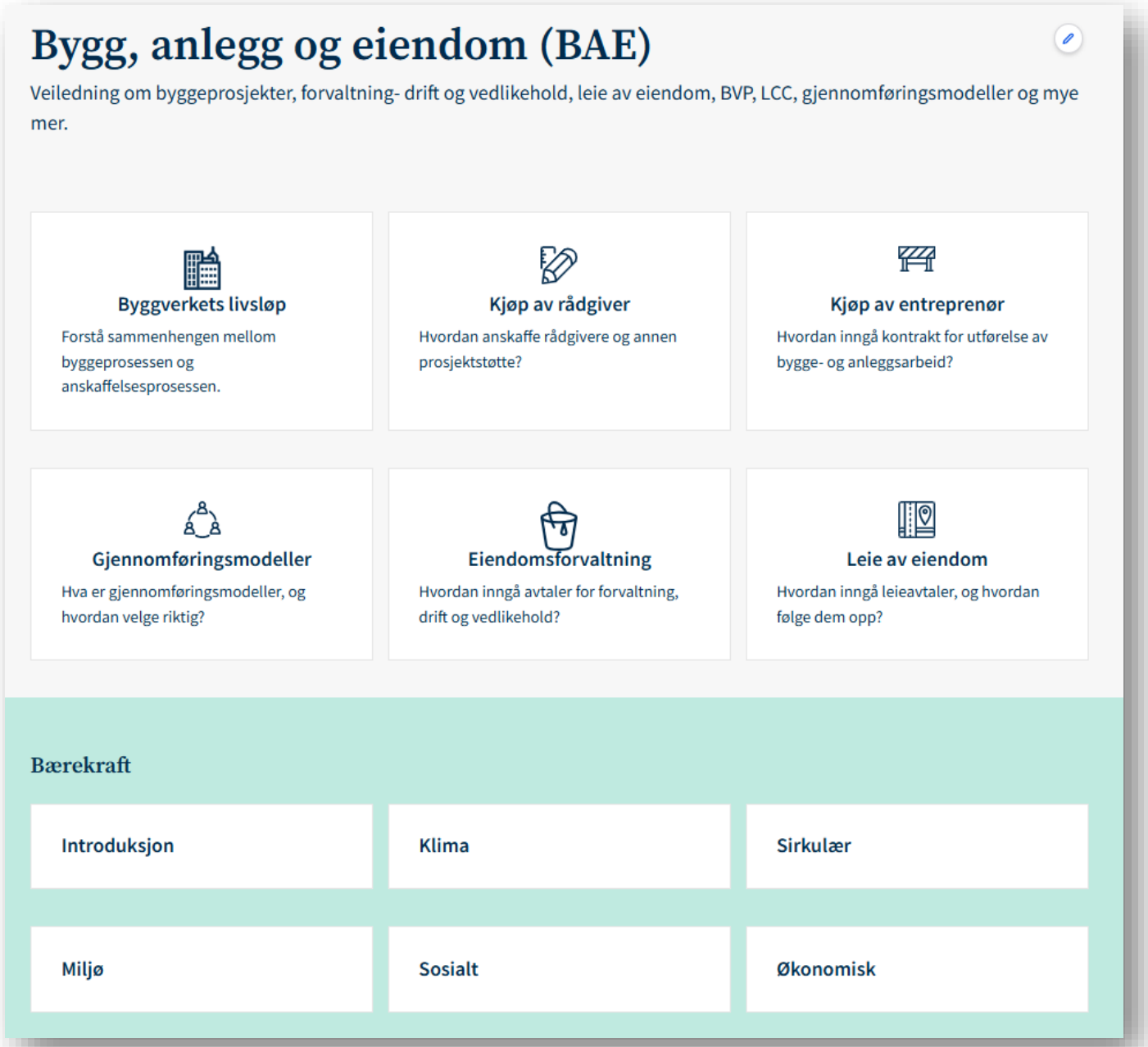
Bruk prosedyrevelgeren →

Innholdsfortegnelse

Før du begynner
Hvem bør involveres i steg 3
Nyttige dokumenter
Nærmere om konkurransegrunnlaget
Markedsdialog
Behovsbeskrivelse – hva er konkurransen ment å dekke
Kvalifikasjonskrav
Kravspesifikasjon
Tildelingskriterier
Kontraktsvilkår
Bør det stilles kvalifikasjonskrav, kravspesifikasjoner, bruke tildelingskriterier eller stille kontraktsvilkår?
Før du går videre
Eksempler

dfø

Ny veiledning om bygg-, anleggs- og eiendoms-anskaffelser

Tre ting å ta med hjem

- *Forventningen om bærekraft blir tydeligere med ny lov*
- *Rehabilitering og forlenget levetid for bygg og infrastruktur er bedre både for budsjettene, klimaet og miljøet*
- *Ryktene om at det er kostbart å stille klimakrav er overdrevet*

dfø

Takk for meg!

bjorn.kummeneje@dfo.no
97 54 45 49